

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Силвия Атанасова Петкова

за дисертационния труд на Елена Кирилова Раденкова
на тема **„Игрови трансформации на паремии и прецедентни изказвания
в заглавията в руските печатни медии”**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление:

2.1. Филология. Славянски езици (Съвременен руски език. Фразеология)

Дисертационният труд на Елена Кирилова Раденкова е разработен в рамките на докторантура на самостоятелна подготовка към Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“. След зачисляването си като докторант ас. Раденкова положи с отличие всички изпити, предвидени в индивидуалния план за работа, обогати теоретичните си познания по проблематиката на дисертацията и в кратки срокове завърши предприетото от нея многоаспектно изследване на трансформациите на фразеологични изрази в заглавията в руската преса. Текстът на труда беше обсъден на 07.09.2016 г. на заседание на Катедрата по руски език и единодушно беше предложен за публична защита.

Елена Раденкова насочва изследователския си интерес към една разновидност на езиковата игра, която все по-често се среща в руските медийни текстове – преобразуването на пословици, поговорки и прецедентни изказвания с цел предаване на ново, актуално съдържание. Изборът на темата е мотивиран от необходимостта да се разкрият сложните механизми на преосмисляне на фразеологичните единици от предикативен тип чрез осъществяване на структурно-семантични промени в техния състав.

Бих искала да отбележа, че още на началния етап от работата си докторантката съумя добре да се ориентира във възможните посоки на анализ, като същевременно събра достатъчно репрезентативен езиков корпус, включващ над 600 вестникарски заглавия. От тях тя селектира 360 заглавни единици, които бяха анализирани в текста на дисертацията.

В увода Елена Раденкова ясно и логично формулира целта на изследването и произтичащите от нея задачи. Избраният от дисертантката комплексен, холистичен подход съответства на спецификата на обекта на анализ. Тъй като значението на трансформираните фразеологични изрази има по-скоро динамичен, отколкото

статичен характер, за неговата адекватна интерпретация се изисква гъвкавост, изразяваща се в съчетаването на различни аналитични методи.

Докато уточнява и изгражда концептуалната база на изследването в първа глава, Е. Раденкова разглежда редица дискуссионни теоретични въпроси и аргументирано излага своята гледна точка. Така например при обсъждането на ключовия въпрос за мястото на паремии и прецедентните изказвания в класификацията на руските фразеологизми тя убедително мотивира позицията си, че те са пълноправен клас фразеологични единици, които е неразделна част от фразеологичния фонд на руския език. Като залог за успеха на осъществявания в дисертацията анализ може да се определи и застъпената от авторката теза, че микротекстът на вестникарското заглавие трябва да се изследва с оглед на съществуващите проспективно-ретроспективни връзки между него и основния текст на публикацията. Именно това обяснява и прилагането на контекстуално-ситуативния анализ като водещ изследователски метод в дисертацията.

Несъмнен интерес представлява предложената от Е. Раденкова стройна класификация на структурно-семантичните типове трансформации на фразеологичните изрази. Тя е плод на нейните самостоятелни научни търсения и служи като основа за проучването на конкретните видове авторски преобразования на паремии и прецедентни изказвания в следващите глави. Така дисертантката дава своя принос за разработването на изследователските процедури за установяване на особеностите на различните трансформационни модели, прилагани към руските фразеологични единици от предикативен тип.

Във втора и трета глава е представен същинският анализ на паремии и прецедентните изказвания като обект на езикова игра. Извършено е задълбочено изследване на функционално-семантичните аспекти на трансформираните фразеологични изрази с оглед на релевантните параметри на контекста на медийния дискурс. Благодарение на стриктното придържане към конструираната класификационна схема е постигната добра корелация между съдържанието на двете глави. Независимо от големия брой коментирани примери текстът се възприема с лекота, тъй като акцентите са поставени еднозначно, а сходствата и различията в реализацията на отделните типове трансформационни модели са открити достатъчно отчетливо. Разграничаването на заглавия от информативен и оценъчен тип в рамките на всеки вид трансформация донякъде усложнява структурата на изложението, но дава възможност на дисертантката да определи до каква степен оценъчната функция е

доминираща при разглежданата форма на езикова игра. Заслужава внимание фактът, че според резултатите от изследването експресивността далеч не винаги е съпътствана от оценъчност. Оказва се, че авторските преобразования на паремииите в много случаи (41 %) имат рекламно-информативен характер, т.е. целят просто да привлекат вниманието на читателя към даден факт, а не да изразят определено отношение към него. При игровите трансформации на прецедентите изказвания процентът на информативните заглавия е малко по-нисък (30%).

Със забележителна прецизност дисертантката коментира и обобщава данните от изследването на двата класа заглавни трансформи. В края на всяка от аналитичните глави е обособен специален раздел с изводи, където получените количествени показатели са представени в цветни диаграми, придружени с подробен коментар.

В заключението на дисертационния труд Е. Раденкова излага основните резултати от проведеното изследване и, което е особено важно, прави съпоставка на данните от анализа на структурно-семантичните типове игрови трансформации в двата езикови подкорпуса. Тук откриваме ценни наблюдения, отнасящи се до спецификата на реализация на трансформационните модели в съпоставяните два класа фразеологични изрази. Ще посоча като пример установения факт, че семантичното изместване се среща като самостоятелна трансформация три пъти по-рядко при паремииите в сравнение с прецедентните изказвания. Напълно основателно авторката стига до извода, че прецедентните изказвания по-лесно се поддават на преосмисляне единствено на базата на промяна на контекста (което се дължи на по-голямата зависимост на значението им от конкретната ситуация на употреба), докато значението на паремииите се характеризира с по-голяма автономност и трудно допуска семантична трансформация само чрез изменение в контекста (стр. 236-237).

Трябва да бъде оценено по достойнство и решението на авторката да състави приложения към текста на дисертацията. Таблиците позволяват да се проследят отделните групи трансформи в рамките на двата изследвани класа, спомагат за систематизирането и онагледяването на изведените типологични параметри и имат висока практическа стойност.

Съгласно изискванията към дисертациите, написани на чужд език, авторефератът (на български език) е от разширен тип (54 стр.) и отразява пълно и адекватно съдържанието на труда. Сред посочените в него приноси ще открия следните три, които според мен са особено показателни за постигнатото от дисертантката: 1) за пръв път в русистиката игровите трансформации на паремииите и

прецедентните изказвания се изследват паралелно, като получените данни се съпоставят; 2) смисловите промени, настъпващи във фразеологичните изрази вследствие на авторските преобразования, са открити чрез анализа на широкия контекст на употреба на заглавния трансформ; 3) разкрити са езиковите механизми за запазване/изменение на оценъчния смисъл на изходния фразеологичен израз, подложен на трансформация.

Заключение: Дисертационният труд на Елена Раденкова е оригинално научно изследване с подчертан приносен характер. В него проличава умението на авторката да анализира в дълбочина обширен масив от езикови факти и да обобщава получените данни, като стига до значими за лингвистиката изводи. Въз основа на това предлагам на уважаемото жури да присъди на **Елена Кирилова Раденкова** образователната и научна степен „доктор“ по 2.1. Филология. Славянски езици (Съвременен руски език. Фразеология), за което и аз ще дам своя глас.

26.10.2016 г.

Член на научното жури:

/доц. д-р Силвия Петкова/